

Παρέμβαση από: Παναγιώτη Πετρόπουλο, Αντιπρόεδρο Δικηγορικού Συλλόγου Πειραιά

[**ΣΗΜΕΙΩΣΗ:** Η παρούσα παρέμβαση είναι πρωτίστως συμπληρωματική της βασικής Εισήγησης και αναπτύσσει την πρώτη υποθεματική της περί μορφής και οργάνωσης, θεσμικού ρόλου και σχέσεων με κρατικές δομές.]

I. Το γεγονός ότι οι δικηγορικοί σύλλογοι θεσπίζονται ως νομικά πρόσωπα δημοσίου δικαίου σωματειακής μορφής σωματειακής μορφής (άρθρο 89 Ν. 4194/2013 - ΚτΔ) μας κινεί το ενδιαφέρον ώστε να προσεγγίσουμε τον τρόπο αντιμετώπισης και ελέγχου των αποφάσεών τους τόσο από την εκτελεστική, όσο και από την δικαστική λειτουργία. Με δεδομένη την αυτοτέλεια και ανεξαρτησία των Συλλόγων, σκοπός μας δεν είναι η παρουσίαση ή ίσως η κριτική δικαστικών αποφάσεων που αφορούν τους δικηγορικούς συλλόγους, αλλά το να αποτελέσουν αυτές οι αποφάσεις ερέθισμα για πιο ορθολογική και αποτελεσματική λήψη αποφάσεων από τους ίδιους τους Συλλόγους στο μέλλον. Έτσι, επιχειρούμε να εντοπίσουμε τα όρια του ελέγχου της κρατικής διοίκησης στις αποφάσεις των δικηγορικών συλλόγων, με σκοπό να προβούμε στη συνέχεια σε σκέψεις και προτάσεις αναφορικά με τον τρόπο λήψης αποφάσεων από τα ίδια τα καταστατικά τους όργανα.

II. Το έναυσμα δίνεται από την ΣτΕ 2691/2009, σύμφωνα με την οποία κατά αποφάσεων επαγγελματικών συλλόγων επιτρέπεται μόνον έλεγχος νομιμότητας και όχι σκοπιμότητας των αποφάσεών τους. Στη συγκεκριμένη περίπτωση, επρόκειτο για αποφάσεις του Πανελληνίου Ιατρικού Συλλόγου (ΠΙΣ), ο οποίος επίσης συγκροτείται ως ΝΠΔΔ, και το Δικαστήριο είχε κάνει δεκτό (σκέψη 9 της ΣτΕ 2691/2009, του Γ΄ Τμήματος) ότι η αναγωγή μιας επαγγελματικής οργάνωσης σε ΝΠΔΔ σωματειακού χαρακτήρα και η υποχρεωτική συμμετοχή σε αυτό των μελών της είναι κατ'αρχήν σύμφωνη με τα οριζόμενα στα άρθρα 5 παρ. 1 και 12 παρ. 1 του Συντάγματος, εφόσον από το Νόμο ανατίθενται στις συγκεκριμένες επαγγελματικές οργανώσεις η εκπλήρωση γενικότερων δημόσιων σκοπών. Στην περίπτωση αυτή επιβάλλεται η πρόβλεψη εγγυήσεων, όπως είναι η ελεύθερη εκλογή της διοίκησης αυτού του ΝΠΔΔ από τα μέλη του, η δε εποπτεία της κρατικής διοίκησης, η οποία αποβλέπει στην περιφρούρηση της κανονικής λειτουργίας των επαγγελματικής υφής αυτών νομικών προσώπων πρέπει να περιορίζεται σε έλεγχο μόνο νομιμότητας και όχι σκοπιμότητας των αποφάσεων, για να μην αντίκειται προς την αρχή της αναλογικότητας.

Ως ΝΠΔΔ σωματειακής μορφής, θεωρούμε δεδομένο ότι οι σύλλογοι πρέπει να τηρούν την αρχή της νομιμότητας. Το ζήτημα είναι να εντοπίσουμε το τι περιλαμβάνει αυτός ο έλεγχος νομιμότητας. Με άλλα λόγια, να διερευνήσουμε το πεδίο εντός του οποίου τα αρμόδια όργανα των συλλόγων μπορούν να αποφασίζουν ελεύθερα και χωρίς δεσμεύσεις, σεβόμενα ωστόσο υπερκείμενες δικαικές αρχές κατά την επεξεργασία των αποφάσεών τους.

III. Ιδιαίτερο ενδιαφέρον παρουσιάζει για το υπό έρευνα ζήτημα η ΣτΕ 1466/2016 της Ολομέλειας, με την οποία κρίθηκαν ζητήματα αναφορικά με την μεγάλη αποχή των Δικηγόρων του έτους 2016 για τον ΕΦΚΑ. Σημειώνεται ότι για τις ανάγκες της παρούσας ανάπτυξης δεν ενδιαφέρει τόσο η θέση του Δικαστηρίου αναφορικά με το μη νόμιμο της αποχής λόγω του χρόνου και της διάρκειάς της, άλλωστε το Δικαστήριο είχε υιοθετήσει την θέση αυτή ήδη από το έτος 1997 με την 2512 απόφαση της Ολομέλειας – τότε μάλιστα υπήρχε και μειοψηφία σύμφωνα με την οποία το δικαίωμα των δικηγορικών συλλόγων να κηρύσσουν αποχή δεν υπόκειται σε χρονικούς περιορισμούς.

Κρίσιμη για την παρούσα παρέμβαση είναι ωστόσο είναι η σκέψη 13 του Δικαστηρίου. Έτσι, ενώ το ΣτΕ δέχεται ότι οι αποφάσεις των δικηγορικών συλλόγων που κηρύσσουν αποχή συνιστούν νόμιμο μέσο δράσης των συλλόγων, δέχεται περαιτέρω ότι αυτές οι αποφάσεις υπόκεινται σε περιορισμούς. Το ενδιαφέρον σημείο της απόφασης 1466/2016 είναι ότι, σε αντιπαράθεση με την ΣτΕ 2512/1997, δέχεται ότι οι περιορισμοί αυτοί δεν είναι μόνον εκείνοι που επιβάλλονται από τα άρθρα 20 παρ. 1 και 5 παρ. 1 του Συντάγματος και 6 της ΕΣΔΑ. Επιπλέον, περιορισμοί για την λήψη της συγκεκριμένης απόφασης συνιστά η ίδια η φύση της δικαιοδοτικής λειτουργίας, βάσει του άρθρου 26 του Συντάγματος αλλά και οι παράγραφοι 1 και 3 του άρθρου 25, δηλαδή η αρχή της αναλογικότητας και της απαγόρευσης κατάχρησης δικαιώματος.

Αν επεκτείνουμε αυτό το νομολογιακό πόρισμα, τότε θα καταλήγαμε ότι οι δικηγορικοί σύλλογοι, κατά την διαδικασία λήψης αποφάσεων σε όλα τα θέματα που τους αφορούν, υπόκεινται σε μια «διευρυμένη» αρχή της νομιμότητας η οποία περιλαμβάνει και την αρχή της αναλογικότητας. Και το περαιτέρω ερώτημα είναι το πώς αντιμετωπίζουν οι ίδιοι οι σύλλογοι αυτή την αρχή.

IV. Οι δικηγορικοί σύλλογοι ασκούν διοίκηση και διαχειρίζονται χρήματα. Από τη νομολογία που εκτίθεται παραπάνω προκύπτει ότι τόσο ο Δικαστής, όσο και η Διοίκηση αφήνουν ευρύτατα περιθώρια διακριτικής ευχέρειας στους δικηγορικούς συλλόγους κατά την λήψη αποφάσεων που αφορούν τα μέλη τους. Το γεγονός αυτό αποτελεί ιστορική απόρροια της μορφής και λειτουργίας του δικηγορικού επαγγέλματος και του τρόπου θέσπισης της ανεξαρτησίας των συλλόγων, σχετίζεται όμως άμεσα και με την δημοκρατική τους νομιμοποίηση. Η απευθείας εκλογή των

μελών διοίκησης από το σώμα των δικηγόρων αποτελεί στοιχείο που συνηγορεί υπέρ της ύπαρξης ευρύτερων περιθωρίων διακριτικής ευχέρειας κατά την λήψη αποφάσεων που αφορούν στα μέλη τους. Ωστόσο, ως νπδδ, οι σύλλογοι υπόκεινται σε όλο το πλέγμα των διατάξεων που αφορούν την τήρηση και τον σεβασμό της αρχής της νομιμότητας. Στο σημείο άλλωστε αυτό υπεισέρχεται και ο προβληματισμός αναφορικά με τον κίνδυνο μετατροπής των συλλόγων σε ομάδα προώθησης συντεχνιακών ή και ιδιωτικών μόνο συμφερόντων. Κάτι τέτοιο θα ισοδυναμούσε με ματαίωση του σκοπού τους.

Περαιτέρω, τήρηση εκ μέρους των δικηγορικών συλλόγων της αρχής της νομιμότητας σημαίνει λειτουργία και λήψη αποφάσεων σύμφωνα με την αρχή της αναλογικότητας και μάλιστα και υπό τις τρεις επιμέρους εκφάνσεις της (καταλληλότητα – αναγκαιότητα – εν στενή εννοία αναλογικότητα). Η τήρηση της αρχής δεν θα πρέπει να λειτουργεί αρνητικά στη σκέψη των μελών των διοικήσεων, αντιθέτως θα πρέπει να αντιμετωπίζεται ως πηγή έμπνευσης για την εύρεση των καλύτερων επιλογών και για την λήψη των καλύτερων δυνατών αποφάσεων, διότι προσθέτει μια επιπλέον κρίσιμη δυνατότητα: συνιστά ένα μηχανισμό βελτιστοποίησης των επιλογών, με σκοπό την λήψη των καλύτερων δυνατών αποφάσεων για τις διοικήσεις των συλλόγων. Σταθμίζοντας τα πλεονεκτήματα και μειονεκτήματα της κάθε επιλογής, οφείλουμε να επιλέγουμε την πιο ορθολογική και αποτελεσματική λύση κάθε φορά.

Τα παραπάνω δεν αποτελούν θεωρητικό σχήμα. Βλέποντας ακόμη και τις θεματικές του Συνεδρίου, ευχερώς θα καταλήγαμε στο συμπέρασμα ότι οι σύλλογοι καλούνται να αναλάβουν νέους ρόλους, μέσα από τους οποίους θα ενδυναμωθεί το επάγγελμα και οι δικηγόροι. Μόνο όμως με ορθολογικούς και αποτελεσματικούς τρόπους Διοίκησης μπορούν οι Σύλλογοι να ανταποκριθούν στις νέες προκλήσεις. Συγκυριακές, ανορθολογικές ή πολύ περισσότερο συντεχνιακές ή και ψηφοθηρικές επιλογές δεν θα επιτρέψουν την ενδυνάμωση των συλλόγων και τελικά των δικηγόρων.

Παναγιώτης Πετρόπουλος
Αντιπρόεδρος Δικηγορικού Συλλόγου Πειραιά